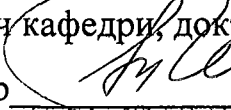

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, доктор історичних наук,
професор Шаравара Т.О.

« 27 » серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціальна екологія»

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Екологія

спеціальність 101 Екологія

галузь знань 10 Природничі науки

освітній ступінь бакалавр

факультет агротехнологій та екології

Полтава
2019- 2020 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна екологія» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Екологія спеціальності 101 Екологія.

Мова викладання: державна

Розробник: Ільченко А.М., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Протокол від «27» серпня 2019 року № 1.

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія»

Протокол від «3» вересня 2019 року № 1.

Голова

(підпис)

(Тараненко А.О.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин -	90
Кількість кредитів –	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
Рік навчання (курс)	I V
Семестр	VIII
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	14
Лабораторні (годин)	-
Навчальна практика	=
Самостійна робота (годин)	60
в т. ч. індивідуальні завдання (вказати вид) (годин)	-
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Екологічна безпека», «Екологія людини», «Загальна екологія та неоекологія», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Природоохоронне законодавство та екологічне право», «Охорона та раціональне використання природних ресурсів», «Збалансоване використання земельних ресурсів».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти базових знань про закони взаємодії суспільства і природи, практичних навичок у використанні цих знань при вирішенні різного роду професійних завдань.

Основні завдання навчальної дисципліни: дати знання про інтегральну міждисциплінарну науку – соціальну екологію, показати її роль у розв'язанні глобальних екологічних проблем; закласти основи з теорії та практики сучасного природокористування, показати необхідність екологізації всіх сфер життя людства, зокрема природокористування; сформувані необхідні екологічні переконання і практичні навички, моральні принципи та активну соціальну позицію в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів; оволодіти принципами раціонального природокористування, усвідомити основні напрями еколого-економічної політики і стратегії природокористування для сталого розвитку країни.

Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.

ЗК 6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 8. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові:

ФК 1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 3. Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

Програмні результати навчання:

ПРН 8. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН 13. Формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН 15. Пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проєктів.

ПРН 17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПРН 18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПРН 19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна екологія як наука.

Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.

Тема 3. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації.

Тема 4. Суспільство і природне середовище: особливості взаємодії.

Тема 5. Соціально-екологічні проблеми людства та шляхи їх вирішення.

Тема 6. Аспекти екологічного права і екополітики.

Тема 7. Етичні проблеми соціальної екології.

Тема 8. Екологічна культура та екологічна свідомість.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	лаб.	пр.	с.р.	
Тема 1. Соціальна екологія як наука.	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.	12	2	2	-	-	8
Тема 3. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації.	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Суспільство і природне середовище: особливості взаємодії.	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Соціально-екологічні проблеми людства та шляхи їх вирішення.	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Аспекти екологічного права і екополітики.	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Етичні проблеми соціальної екології.	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Екологічна культура та екологічна свідомість.	10	2	-	-	-	8
Усього годин	90	16	14	-	-	60

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Соціальна екологія як наука.	2
2	Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.	2
3	Тема 3. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації.	2
4	Тема 4. Суспільство і природне середовище: особливості взаємодії.	2
5	Тема 5. Соціально-екологічні проблеми людства та шляхи їх вирішення.	2
6	Тема 6. Аспекти екологічного права і екополітики.	2
7	Тема 7. Етичні проблеми соціальної екології. Екологічна культура та екологічна свідомість.	2
	Разом	14

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Соціальна екологія як наука.	6
2	Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.	8
3	Тема 3. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації.	8
4	Тема 4. Суспільство і природне середовище: особливості взаємодії.	8
5	Тема 5. Соціально-екологічні проблеми людства та шляхи їх вирішення.	8
6	Тема 6. Аспекти екологічного права і екополітики.	6
7	Тема 7. Етичні проблеми соціальної екології.	8
8	Тема 8. Екологічна культура та екологічна свідомість.	8
	Разом	60

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання, форми поточного і підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним рівня вище межі незадовільного навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання для поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1) ведення конспекту (0 – 2 бали);

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	всі питання лекції розкриті відповідно до плану
1	конспект лекції не повний, питання, зазначені у плані лекції, занотовані не всі.
0	немає конспекту лекції

2) опитування (: 0 – 4 бали);

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
3	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
2	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень теми з дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
0	відповідь відсутня; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

3) підсумкова контрольна робота (0-12);

Кількість балів	Критерії оцінювання
11-12	Здобувач вищої освіти володіє повними знаннями з дисципліни, дає чітке визначення понять, правильно і чітко відповідає на питання, аргументуючи відповідь, може поставити, проаналізувати та розв'язати проблему. Виявляє творчі здібності та власне ставлення до проблеми, опрацював додаткові джерела інформації з даного питання та проаналізував їх. Вміє використовувати теоретичні знання при вирішенні будь-яких проблемних ситуацій.
7-10	Здобувач вищої освіти правильно логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основні теоретичні положення, вміє наводити власні приклади на підтвердження своїх думок, вміє застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних ситуацій. Відповідь на питання повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна

4-6	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявля знання і розуміння основних положень, виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. Не завжди може використовувати теоретичні знання при вирішенні проблемних ситуацій.
1-3	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу фрагментарна, зумовлена початковими уявленнями про предмет вивчення, не розкриває змісту понять, допускає помилки у їх тлумаченні. З використанням теоретичних знань при вирішенні проблемних ситуацій виникають певні труднощі.
0	Підсумкова контрольна робота не виконана.

Самостійна робота

4) виконання завдань самостійної роботи (0-3 бали):

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі;
1-2	завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки;
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно.

5) реферат (0-10 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
8-10	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання;
4-7	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; на додаткові питання дані неповні відповіді;
1-3	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні;
0	реферативна робота не виконана.

6) мультимедійна презентація (0-10 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
8-10	у презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, є власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю.
4-7	презентація має чіткі цілі, відповідні завдання з теми; представляє собою

	інформацію з різноманітних джерел, структуровану у формі опорного конспекту, зрозумілу для аудиторії; зроблений акцент на важливих питаннях.
1-3	презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її змісту; наявна певна організаційна структура; можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але незначні.
0	презентація не виконана.

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

8. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти						Разом
	Ведення конспекту	Опитування	Підсумкова контрольна робота	Самостійна робота			
				Завдання	Реферат	Презентація	
Тема 1. Соціальна екологія як наука.	2	4	12	3			9
Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.	2	4		3			9
Тема 3. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації.	2	4		3			9
Тема 4. Суспільство і природне середовище: особливості взаємодії.	2	4		3			9
Тема 5. Соціально-екологічні проблеми людства та шляхи їх вирішення.	2	4		3			9
Тема 6. Аспекти екологічного права і екополітики.	2	4		3			9
Тема 7. Етичні проблеми соціальної екології.	2	4		3			21
Тема 8. Екологічна культура та екологічна свідомість.	2	-		3			5
Реферат, презентація	-	-	-	-	10	10	20
Разом	16	28	12	24	10	10	100

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бачинский Г.А. Социозкология: теоретические и прикладные аспекты / Г.А. Бачинский. – К.: Наукова думка, 1996. – 326 с.

2. Білявський Г.О. Основи екології: Підруч. для студ. вищ. навч. закл / Г.О.Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – 408 с.
3. Екологія: Основи теорії і практикум: навч. посіб. для студ. ВНЗ / А.Ф. Поташ, А.Г. Медвідь, Ю.Г. Гвоздецький, З.Я. Козак. – Львів: Новий світ, Магнолія плюс, 2002. – 296 с.
4. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини - шанування природи / А. М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 2010. – 416 с.
5. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навч. посіб. / М. М. Назарук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 346 с.
6. Салтовський О.І. Основи соціальної екології: навч. посіб. / О.І. Салтовський. – К.: 2004. – 382с.

Допоміжні

1. Бровдій В.М. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки): навч. посіб. / В.М. Бровдій, О.О. Гаца. – К.: НПУ, 2000. – 110 с.
2. Гринь С.О. Соціальна екологія: практичний курс: навч. посіб. для студ. спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища» / С.О. Гринь, П.В. Кузнецов, Н. М. Самойленко; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». - Х.: Підручник НТУ «ХП», 2011. – 119 с.
3. Грицик В. Екологія довкілля. Охорона природи: навч. посіб. / В. Грицик, Ю. Канарський, Я. Бедрій. – К.: Кондор, 2009. – 292 с.
4. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь / И.И. Дедю. – Кишинев: Молд. сов. энцикл., 1990. – 408 с.
5. Джигерей В.С. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи). Навчальний посібник / В.С. Джигерей, В.М. Сторожук, Р.А. Яцюк. – Вид. 2-ге, доп. – Львів, Афіша, 2000. – 272 с.
6. Екологія і закон: Екологічне законодавство України: у 2-х кн. / відпов. ред. док. юрид. наук, професор, заслужений юрист України, академік УЕАН В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – Кн. 2. – 576 с.
7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс]. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, №41, 546с. - Режим доступу: -<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
8. История социологии в Западной Европе и США: учебн. для вуз. / П.П. Гайденко, В. И. Добренков, Л. Г. Ионин и др.; Ин-т соц. - полит. исслед. РАН; отв. ред. Г.В. Осипов. М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2001. - 576 с.
9. Кизима Р.А. Екологія та екологічне право: навч. посіб. / Р.А. Кизима, В.М. Кухарчук, В.В. Яковчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 336 с.
10. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: підручн. / Л.Ф. Кожушко, П.М. Скрипчук. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 432 с.
11. Малишко М.І. Основи екологічного права України / М.І. Малишко. – К.,1999. – 150 с.
12. Новиков Г.А. Сто лет экологии Э. Геккеля. Раздел II. // Очерки по истории экологии (ред. Г. А. Новиков). — М.: Наука, 1970. — С. 46-72. 8. Мягченко О.П. Основи екології: підруч. для вищ. навч. закладів / О.П. Мягченко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Прохоров Б.Б. Социальная экология: ученик./ Б.Б. Прохоров. – М., 2012. – 434 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://b-ok.org/book/2845981/1d8414>